

Nőkről és nőktől

GALÉRIA - LXI. évfolyam, 32. szám, 2017. augusztus 11.

Kizárólag saját gyűjteményéből válogatva, a biedermeiertől a korai avantgárdig ívelik át az 1830 és 1930 közötti évszázadot a bécsi Leopold Múzeum ún. „nőképei”, ahogy az eredeti címadás fogalmaz. A kiállítás első felében a nők megörökítésének változatai sorjáznak tematikus bontásban, a portrétól az aktig, az anya-gyermek motívumon vagy a foglalkozás és a környezet ábrázolásán át a különféle életszakaszokig. A tárlat második része viszont a XIX. és XX. század női szerzőinek festményein, grafikáin és szobrain át variálja ezeket a témákat.

A férfiak szemszögéből születtek a fotografálás elterjedése előtt az arcképrendelések, Michael Neder 1835 körüli népies zsánerjelenetétől Ferdinand Georg Waldmüller 1856-os öregasszonymellképén vagy Josef Engelhart 1890 körüli, fekete kucsmás idős hölgyén át a felkapott festőfejedelemtől – Gustav Klimt – társadalmi presztízst is megtestesítő, díszes karosszékekben ülő és elegánsan öltözött fiatal leányáig, 1894 tájáról. Amikor Anton Romako 1885-ös életképét szemléljük a kastélyának tágas termében, darázsderekű krinolinban festegető Maria Magda Kuefstein grófnőről, majd összevetjük ismeretlen szerző 1910-es évekből való, impresszionisztikusan könnyed jelenetével, amelyen a szalmakalapos, festőköpenyes művészasszony a szabadban pingál egy meztelen modellt, talán eszünkbe se jut, milyen hosszú emancipációs út vezetett „a gyengébbik nem” esetében az akadémiai tanulmányok engedélyezésétől a kiállítási lehetőségek biztosításáig. Még az amúgy rebellis Egon Schiele is hagyományos szerepkörben és bizánci ikonként stilizálva örökítette meg modern Madonnáját 1912-ben, azonos évből másik tipikus női szerepkör a műteremben várakozó modellek csoportja Ernst Ludwig Kirchner expresszív kompozícióján vagy Herbert Boeckl fekvő női aktja (1919), de még Koloman Moser is Vénusszá idealizálta grottában pózoló, meztelen nőalakját 1914 táján. Amíg a kézimunka családi körben is művelhető volt – megtestesítője itt Käthe Kollwitz fáradt arcú proletárásszonya a *Német Otthoni Munka Kiállítása* 1905-ös berlini falragaszáról –, hovatovább társadalmilag is elfogadott női foglalkozássá vált a színész mesterség – lásd Anselm von Feuerbach klasszikus-kosztümös Medeját (1873) –, akárcsak a cirkuszi akrobataság, amint azt Max Feldbauer flitteres dresszben pózoló *Artistanője* (1913) demonstrálja.

A női részlegben egyrészt a figurális témák vonják magukra a figyelmet, Cecil van Haanen 1875 körüli, fehér pettyes, piros fejkendőben megörökített műtermi lányprofiljától Helene Funke *Álom* (1908/10) című, telt idomú heverő aktjáig, illetve Käthe Kollwitz múlt század fordulóján mintázott, férfiasan rusztikus és tömörszerű nőcsoportjától a húszas évek végén a Wiener Werkstätte művészeti vezetőjévé avanszált Wally Wieselthier *Éva a kígyóval* (1920 k.) biblikus ihletésű, színes mázzal borított art-deco kerámiájáig. Aminkább a természeti tájak és urbánus veduták dominálnak, amelyek közt jellemző a felhasznált alapanyagok és alkalmazott technikai eljárások változatossága. Így az 1900-as években Marie Egner lavírozott akvarellben vetette papírra a salzburgi mocsárvidék távolba vesző horizontját a végtelen égbolttal, Olga Wisinger-Florian olajjal rögzítette kartonra rózsakertbéli *Nyári estjét*, Tina Blau nem kevésbé impresszionista könnyedséggel pingálta lenvászonra bécsi Práter-részletét (1910/15), míg Emma Milch-Bormann a madártávlathoz szélesen kitárulkozó Boszporusz (1930 k.) panorámáját színes fametszetlapokon sokszorosította. Utóbbi amerikai emigrációban hagyott hátra jelentős grafikai életművet, és a mifelénk kevésbé ismert Broncia Koller-Pinell is, akárcsak a húszas évek végének dekoratív kerámiákat alkotó nőcsoportjából Gudrun Baudisch-Wittke, Irene Schaschl-Schuster vagy Kitty Rix-Tichachek. A fehér foltok feltárása a tematikus tárlat egyik érdeme.

(Frauenbilder – Vom Biedermeier bis zur frühen Moderne, Leopold Museum, Bécs. Megtekinthető szeptember 18-ig. Lapszámunk képeit a kiállítás anyagából válogattuk.)

